

ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА

**щодо виконання
Регіональним центром
з надання безоплатної вторинної правової
допомоги
у Миколаївській області
плану діяльності
станом на 30 вересня 2019 року**

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

ЗМІСТ
Розділ I. Основні заходи, що були здійснені за пріоритетними напрямками
[1.1.] Переорієнтація системи БПД з надання правової допомоги окремим фізичним особам на посилення правової спроможності та правових можливостей територіальних громад.
[1.2.] Створення ефективної системи управління правовими знаннями та розвиток людського потенціалу правничої спільноти та партнерських мереж системи БПД.
[1.3.] Децентралізація системи БПД.
[1.4.] Розбудова комплексної інформаційно – аналітичної системи забезпечення надання безоплатної правової допомоги (КІАС) та впровадження інших новітніх інформаційних технологій.
Розділ II. Результативні показники діяльності
[2.1.] Результативні показники діяльності Регіонального центру.
[2.2.] Результативні показники діяльності місцевих центрів.
Розділ III. Оплата послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу.

На території Миколаївської області доступ до безоплатної правової допомоги забезпечують Регіональний центр з надання безоплатної вторинної допомоги у Миколаївській області та 2 місцеві центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги: 1 у місті Миколаєві та 1 у місті Вознесенську.

[Регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги]

м. Миколаїв, вул. 5 Слобідська, буд. 125.

[Миколаївський місцевий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги]

м. Миколаїв, вул. Космонавтів, 61

[Вознесенський місцевий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги]

м. Вознесенськ, вул. Київська, буд. 26А.

Розділ I. Основні заходи, що були здійснені за пріоритетними напрямками

[1.] Переорієнтація системи БПД з надання правової допомоги окремим фізичним особам на посилення правової спроможності та правових можливостей територіальних громад

Певні категорії населення, такі, як інваліди, люди похилого віку, люди з особливими потребами, ветерани війни, діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, внутрішньо переміщені особи, а також особи, які проживають у віддалених населених пунктах тепер мають змогу отримати безкоштовну правову консультацію. Особи, які підпадають під дію статті 14 Закону України «Про безплатну правову допомогу» (<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>) в разі потреби мають можливість скористатися послугами адвоката за державний кошт з метою захисту від обвинувачення; здійснення представництва інтересів осіб в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; складання документів процесуального характеру. Безкоштовні кваліфіковані правові консультації та, у разі потреби, представництво інтересів соціально незахищених верств населення у судах здійснюють юристи й адвокати, які уклали контракти з Регіональним центром та двома місцевими центрами з надання безплатної вторинної правової допомоги у Миколаївській області.

Приклади кращих практик діяльності Регіонального центру з НБВПД

05 липня 2019 року у приміщенні Регіонального центру спільно з представниками Громадянської мережі ОПОРА у Миколаївській області провели онлайн-навчання фахівців системи БПД з актуальних питань виборчого законодавства.

08 липня 2019 року командою системи безплатної правової допомоги Миколаївщини у складі фахівців Регіонального центру та Миколаївським місцевим центром з надання БВПД разом з параюристами та партнерами з Головного територіального управління юстиції у Миколаївській області, Патрульної поліції Миколаївської області у дитячому оздоровчому центрі "Орлятко" в с. Рибаківка Березанського району провели Дитячий фестиваль "Країна прав дитини".

10 липня 2019 року працівники Регіонального центру завітали до смт. Березанка Миколаївської області, де у затишному приміщенні Березанської центральної районної бібліотеки за участі партнерів - представників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, об'єднаних територіальних громад обговорили наші здобутки за перше півріччя 2019 року та визначили подальші пріоритети спільної роботи.

15 липня 2019 року командою Регіонального центру на чолі з директором спільно з параюристами системи БПД взяли участь в OpenAir IT Festival 2019, що проходив у м. Миколаєві. В ході заходу мали можливість долучитися до дискусії IT-спільноти міста, зокрема - в частині презентації досягнень системи БПД - інформаційно-довідкової платформи правових консультацій "WikiLegalAid" та онлайн-консультавань клієнтів.

17 липня 2019 року на запрошення директора Регіонального центру Наталії Гнатуши за ранковою чашкою кави в затишному залі Scorini Николаев спільно з параюристками системи БПД Миколаївщини зустрілися із сімейною радницею Миколаєва Катерина Мутьєва, де обговорили ключові положення сімейного законодавства, торкнулися теми протидії домашньому насильству, булінгу, запобігання торгівлі людьми та насильству за ознакою статі. Також в ході бесіди визначилися із ключовими аспектами боротьби з дискримінацією та зазирнули "за лаштунки" роботи сімейної радниці.

18 липня 2019 року у Бібліотеці для дітей 2 «Колоbook» за ініціативи Регіонального центру відбувся MeetUp "Спільнота параюристів" за участі директора центру та заступника директора, в ході якого спільно з молодими правниками обговорили проміжні підсумки навчань у рамках "Правничого хабу" та визначилися із ключовими аспектами подальшої розбудови мережі параюристів на Миколаївщині.

19 липня 2019 року командою Регіонального центру на чолі з директором центру спільно з партнерами з Головного територіального управління юстиції у Миколаївській області для вихованців ДНЗ №83 провели Інтерактивну гру "Правові забавки з малюками", в ході якої разом із малечею мандрували стежками правових лабіринтів та створювали карту прав дитини.

26 липня 2019 року в рамках проведення семінару «Школа соціальних знань. Надання соціальних послуг в ОТГ», що проходив в Миколаївському центрі розвитку місцевого самоврядування, директорка Регіонального центру мала нагоду розповісти учасникам Школи про умови та порядок отримання безоплатної правової допомоги, створення і функціонування мобільних та дистанційних пунктів доступу до безоплатної правової допомоги на базі будинків-інтернатів та відділень для постійного або тимчасового проживання.

29 липня 2019 року заступник директора Регіонального центру разом з інспекторами зв'язків з громадськістю Управління патрульної поліції в Миколаївській області в ефірі Українське радіо: Миколаїв у програмі "На всі 100" говорили про те, як не стати жертвою торгівлі людьми та які механізми захисту є найефективнішими.

29 липня 2019 року фахівці Регіонального центру, спільно з параюристками, які співпрацюють з системою БПД Миколаївщини, стали учасниками медіа акції "Протидій торгівлі людьми", присвяченої Всесвітньому дню боротьби з торгівлею людьми.

В рамках акції представники центру в кінозалі Multiplex City Centre переглянули гостросоціальний фільм "Жінка в полоні", героїня якого перебувала у важких умовах трудового рабства.

30 липня 2019 року у рамках проведення Всеукраїнської інформаційної кампанії з протидії торгівлі людьми командою фахівців Регіонального центру та Миколаївським місцевим центром спільно з параюристами та партнерами з Головного територіального управління юстиції у Миколаївській області, Департаменту соціального захисту населення Миколаївської ОДА, Патрульної поліції Миколаївської області, представниками громадськості провели інформаційну акцію на території Миколаївського залізничного вокзалу.

31 липня 2019 року начальник відділу Регіонального центру Олексій Костенко спільно з директором Миколаївського місцевого центру Олегом Матвієнком взяли участь у засіданні робочої групи щодо розробки "Програми правової освіти мешканців міста Миколаєва", яке відбулося на базі Представництва Уповноваженого ВРУ з прав людини у Миколаївській області, до якого також долучилися представники Головного територіального управління юстиції у Миколаївській області, юридичного департаменту Миколаївської міської ради та представники громадськості.

01 серпня 2019 року фахівці Регіонального центру спільно з параюристами та представниками Управління патрульної поліції в Миколаївській області у Корабельному районі м. Миколаєва провели Інформативне Street-коло "Безпечний двір-безпечне місто" для членів ОСББ з метою надання відповідей на актуальні питання правового характеру, обговорення шляхів їх вирішення та підтримки комунікації правоохоронців і жителів міста.

08 серпня 2019 року за ініціативи Регіонального центру відбувся відкритий навчальний вебінар для фахівців системи БПД Миколаївщини та інших зацікавлених сторін щодо розгляду практичних аспектів надання правової допомоги постраждалим від домашнього насильства та особливостей роботи з вказаною категорією клієнтів.

12 серпня 2019 року заступник директора Регіонального центру Євген Мороховець спільно з начальником Головного територіального управління юстиції у Миколаївській області Романом Возняком провели виїзний прийом громадян у рамках роботи мобільної точки доступу до безоплатної правової допомоги у м. Новий Буг та с. Софіївка Новобузького району

16 серпня 2019 року директорка Регіонального центру Наталія Гнатуша разом з інспекторкою відділу зв'язків з громадськістю Управління патрульної поліції в Миколаївській області Альоною Зінковою та ведучою Анжеликою Топчий говорили про випадки, у яких людину може затримати поліція в програмі Радіодень на UA: Українське радіо Миколаїв

19 серпня 2019 року начальник відділу Регіонального центру Олексій Костенко спільно з представниками Управління забезпечення прав людини Національної поліції України Олександром Синьовим та Мариною Семикіною провели інформаційні візити до Казанківського відділення та Новобузького відділу поліції ГУНП в Миколаївській області.

19 серпня 2019 року директорка Регіонального центру Наталія Гнатуша разом із заступницею начальника відділу центру Марією Прокопчук взяли активну участь у семінарі-практикумі "Гендерна дискримінація: ідентифікація та механізми надання правової допомоги", організованому Асоціація жінок-юристок України "ЮрФем" спільно з Координаційним центром з надання правової допомоги за підтримки українсько-канадського Проекту "Доступна та якісна правова допомога в Україні".

20 серпня 2019 року командою фахівців Регіонального центру спільно з параюристами та представниками Головного територіального управління юстиції у Миколаївській області, Головного управління ДСНС України у Миколаївській області, відділу ювенальної превенції Головного управління Національної поліції у Миколаївській області та Патрульна поліція Миколаївської області на базі оздоровчого табору «Алий парус» провели фестиваль права для дітей "Знаю! Дію! Захищаю!"

22 серпня 2019 року за ініціативи Регіонального центру в приміщенні Прокуратури Миколаївської області відбулося чергове засідання робочої групи щодо реалізації пілотного проекту "Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні злочину" в Миколаївській області. В ході заходу директорка центру Наталія Гнатуша презентувала присутнім поточні досягнення проекту, акцентувала на тих викликах, з якими стикаються неповнолітні-учасники Програми, адвокати-медіатори, психологи, інші залучені партнери.

23 серпня 2019 року за ініціативи Регіонального центру у дитячому містечку «Казка» відбулася Квест-вікторина "Правознавець БПД", присвячена до Дня Державного прапора України. Фахівці Регіонального центру спільно з параюристами з нагоди свята разом з юними «правниками» пройшли стежками правових лабіринтів, згадали видатні сторінки історії України та розважились у святкових естафетах та вікторинах. Також спільно з представниками центру малеча активно долучилася до побудови «живого прапора» України.

24 серпня 2019 року з нагоди Дня незалежності України командою фахівців Регіонального центру спільно з параюристами та представниками Головного територіального управління юстиції у Миколаївській області та Управління патрульної поліції в Миколаївській області провели на базі культурно-ігрового комплексу "Дитяче містечко "Казка"" вернісаж прав для дітей.

28 серпня 2019 року директорка Регіонального центру Наталія Гнатуша разом з адвокатом, який співпрацює із системою безоплатної правової допомоги Романом Качаном в ефірі UA: Українське радіо Миколаїв в програмі "Радіодень" з ведучою Анжелика Топчий обговорювали правові аспекти гендерної дискримінації в Україні

30 серпня 2019 року в ефірі UA:Українське радіо Миколаїв у програмі "Радіодень" менеджерка забезпечення якості правової допомоги та підвищення кваліфікації її надавачів Регіонального центру, адвокатка Марія Прокопчук разом з ведучою Анжеликою Топчий обговорили актуальні питання протидії домашньому насильству.

30 серпня 2019 року заступник директора Регіонального центру Євген Мороховець взяв участь у черговому засіданні міжвідомчої робочої групи щодо запобігання та протидії домашньому насильству при координаційній раді з питань сім'ї та жінок при Миколаївській обласній державній адміністрації, в ході якого суб'єкти взаємодії мали змогу обговорити актуальні питання ефективного реагування на випадки домашнього насильства, можливості посилення взаємодії та подальшої співпраці.

04 вересня 2019 року для третьокласників Миколаївської ЗОШ №48 фахівчиня Регіонального центру Марія Прокопчук провела тематичний урок "Я МАЮ ПРАВО!". Школярі активно долучилися до наповнення карти прав дитини, побудували правове дерево та жваво обговорили практичні поради дітям-правозахисникам.

05 вересня 2019 року для учнів Миколаївської ЗОШ №61 фахівчиня Регіонального центру Олена Сергійчук провела черговий тематичний інтерактивний урок "Я МАЮ ПРАВО!", в ході якого юні правознавці пройшли стежками карти прав дитини, виростили правове дерево та переглянули корисні повчальні відео.

12 вересня 2019 року фахівчиня Регіонального центру Марія Прокопчук на запрошення партнерів з Миколаївської обласної філії Благодійної організації "ЛЕГАЛАЙФ-УКРАЇНА" провела навчальний семінар щодо можливостей роботи системи безоплатної правової допомоги для представників соціально вразливих ключових груп населення та надала присутнім відповідні правові роз'яснення і консультації.

12 вересня 2019 року до правового марафону системи безоплатної правової допомоги долучилися учні Миколаївської ЗОШ №60, для яких фахівчиня Регіонального центру Олена Сергійчук провела тематичний урок "БПД для дітей". Школярі дізналися про можливості отримати безоплатну правову допомогу, пройшли стежками правових лабіринтів та активно долучилися до бесіди про роль права в житті людини.

13 вересня 2019 року командою фахівців Регіонального центру спільно з параюристами та партнерами з Головного територіального управління юстиції у Миколаївській області, обласного відділу ювенальної превенції та шкільними офіцерами поліції провели Правовий калейдоскоп БПД для наймолодших гостей дитячого містечка "Казка". Юні правознавці активно долучилися до участі у творчому конкурсі малюнків "Я - правозахисник", пройшли стежками правових лабіринтів та приміряли на себе роль справжнього полісмена.

14 вересня 2019 року командою фахівців Регіонального центру спільно з параюристами та партнерами з Головного територіального управління юстиції у Миколаївській області долучилися до святкування Дня міста Миколаєва. Серед багатьох представлених локацій забезпечили роботу мобільного консультативного пункту, де гості свята мали можливість отримати необхідні правові роз'яснення і консультації.

16 вересня 2019 року директорка Регіонального центру провела інтерактивну лекцію «Безоплатна правова допомога – доступ громадян до правосуддя» в Центрі перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій для державних службовців структурних підрозділів та апарату облдержадміністрації та райдержадміністрацій.

16 вересня 2019 року для учнів Миколаївської ЗОШ №3 в рамках Всеукраїнського тижня з протидії булінгу фахівчиня Регіонального центру Марія Прокопчук провела черговий тематичний урок, в ході якого розкрила поняття булінгу та його видів, а також акцентувала увагу молоді на відповідальності, яку нестиме булер за свої дії.

17 вересня 2019 року для учнів Миколаївської ЗОШ №64 в рамках Всеукраїнського тижня з протидії булінгу начальник відділу Регіонального центру Олексій Костенко спільно з партнерами з Головного територіального управління юстиції у Миколаївській області та шкільним офіцером поліції Олександром Федоровим провели черговий тематичний урок, в ході якого школярам розкрили поняття булінгу та його видів, а також у формі інтерактивної вправи наголосили на шкоді, яку завдає це явище.

19 вересня 2019 року в Регіональному центрі за участі керівниці центру відбулася робоча зустріч з регіональним представником Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в Миколаївській області Світланою Одінцовою та представниками Управління Державної міграційної служби України у Миколаївській області.

19 вересня 2019 року за ініціативи Регіонального центру, з метою обговорення проблемних питань, зокрема, в частині неповідомлення про випадки адміністративного затримання, фіксації відмов осіб, до яких застосовано адміністративне затримання, від безплатної вторинної правової допомоги, та напрацювання спільних пропозицій щодо їх вирішення, відбулася робоча зустріч директорки центру з представниками відділення прикордонної служби "Миколаїв" Херсонського прикордонного загону.

20 вересня 2019 року в Центральній бібліотеці ім.М.Л.Кропивницького м.Миколаїв Регіональним центром проведена Регіональна пресконференція "Безплатна правова допомога як інструмент соціальної справедливості" за участі представників ЗМІ та партнерів . Під час заходу було презентовано український досвід з надання правової допомоги соціально незахищеним категоріям громадян. До участі також долучилися клієнти, які поділилися власним досвідом отримання безплатної правової допомоги, а також презентовані відеоролики з історіями клієнтів системи БПД.

20 вересня 2019 року для вихованців Загальноосвітньої школи-інтернату №4 м. Миколаєва в рамках Всеукраїнського тижня протидії булінгу начальник відділу Регіонального центру Олексій Костенко спільно з фахівчицею Головного територіального управління юстиції у Миколаївській області Лілією Белік провели інтерактивне заняття, в ході якого розповіли школярам, що таке булінг, в яких видах він може проявлятися, а також зауважили на законодавчо визначеній відповідальності за цькування.

20 вересня 2019 року в Національному університеті кораблебудування імені Адмірала Макарова пройшла XI Міжнародна науково-практична конференція "Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики". Директорка Регіонального центру презентувала учасникам заходу механізм надання правової допомоги та акцентувала увагу на ролі юриста та адвоката в системі безоплатної правової допомоги.

25 вересня 2019 року директорка Регіонального центру Наталія Гнатуша спільно з регіональним представником Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Миколаївській області Світланою Одінцовою в студії радіо НикВестиFM в передачі "Захист human rights" розповіли слухачам про спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству та як особі, яка постраждала від домашнього насильства отримати безоплатну правову допомогу.

30 вересня 2019 року до правового марафону системи безоплатної правової допомоги долучилися учні Миколаївської ЗОШ №14, для яких фахівець Регіонального центру Олексій Костенко спільно з шкільним офіцером поліції Оленою Зіньковою провели тематичний урок з прав дитини.

Приклади кращих практик діяльності Миколаївського МЦ з НБВПД

11 липня Вікторія Царьова прийняла участь у неформальній зустрічі "Скарбничка інклюзивного досвіду", яка проходила в Центральній міській бібліотеці імені М.Кропивницького за впровадженням проекту "Право на повноцінне життя особливих дітей Миколаївщини та їхніх родин". Під час заходу відбулися дискусії, обговорення практичного досвіду, перегляд уривків з документального фільму «Право на повноцінне життя», створеного під час реалізації проекту.

12 липня начальник Снігурівського бюро правової допомоги Володимир Марковський провів виїзний прийом громадян до Василівської сільської ради Снігурівського району та провів інформаційно-роз'яснювальну роботу для працівників та відвідувачів сільради на тему «Відповідальне батьківство».

18 липня 2019 року начальник відділу «Березанське бюро правової допомоги» Миколаївський місцевий центр з надання БВПД Людмила Бенедюк провела в колективах підприємств, установ, організацій смт. Березанка правопросвітницьку кампанію «Поїхати з дитиною за кордон – легко» та «Чесна платіжка» та розмістила буклети, флаєри, плакати в інформаційних куточках приміщень Березанської райдержадміністрації, Березанської селищної ради, Березанської державної нотаріальної контори, Березанської філії Миколаївського обласного центру зайнятості, Березанського відділу обслуговування громадян Головного управління Пенсійного фонду України в Миколаївській області.

08 серпня представником Миколаївський місцевий центр з надання БВПД спільно з працівниками Вітовського районного відділу філії Державної установи "Центр пробації" в Миколаївській області було організовано прийом осіб, засуджених до покарань не пов'язаних із позбавленням волі.

12 вересня 2019 року відповідно до графіку проведення тематичних уроків «Я МАЮ ПРАВО» головний спеціаліст відділу «Очаківське бюро правової допомоги» провела уроки для учнів 5 та 8 класів Куцурубської ЗОШ №1 I-III ступенів ім. Т.Г. Шевченка Куцурубської ОТГ Очаківського району. Так, з учнями 5 класу було розглянуто та закріплено основні права та обов'язки людини, а також права дітей, наголошено також на обов'язках в школі та вдома, під час заняття кожен учень отримав карту «Права дитини» та заповнив її, а в кінці заняття для закріплення знань було створено «Правове дерево».

27 серпня 2019 року був проведений просвітницький захід з клієнтами пробації на тему «Що я знаю про насильство?». До заходу долучився фахівець відділу «Казанківське бюро правової допомоги» Євгенія Грабчинська. Мета заходу – ознайомити суб'єктів пробації з проблемами, причинами, ознаками насильства в сім'ї, куди звертатися у випадку насильства. Домашнє насильство починається з «незначних дрібниць».

04.09.2019 року фахівчиня МЦ Тетяна Мусяка провела інформаційну компанію для осіб, які перебувають у Центрі реінтеграції бездомних громадян. Тетяна роз'яснила присутнім про порядок отримання безоплатної первинної та вторинної правової допомоги, надала консультації про отримання паспорта громадянина України, отримання соціальної допомоги на оздоровлення тощо.

04.09.2019 року Анжелою Лізніченко здійснено прийом громадян на базі Новобузького районного військового комісаріату. Вже стала доброю традицією співпраця працівників бюро з службовцями РВК з надання безоплатної правової допомоги військовослужбовцям та особам які перебувають на обліку як військовозобов'язані.

Фахівці Новоодеського бюро правової допомоги – постійні учасники всіх семінарів у Новоодеській філії Миколаївського обласного центру зайнятості. Так, начальник відділу А.Склярів у вересні провів тематичний урок-лекцію для безробітних, які перебувають на обліку.

Заступник начальника Березнегуватського бюро правової допомоги В. Басько спільно з начальником Березнегуватського районного сектору філії Державної установи «Центр пробації» в Миколаївській області Дідик Т.О. провів тематичний урок в Березнегуватській ЗОШ I-III ступенів на тему «Твої права - твій захист», де розповів учням 9-их класів про їх права, шляхи їх реалізації та захисту і розповсюдив інформаційні буклети на відповідну правову тематику.

Дитячий фестиваль "Країна прав дитини" у дитячому оздоровчому центрі "Орлятко" в с. Рибаківка Березанського району провели команда системи безоплатної правової допомоги

27 вересня 2019 року начальник відділу «Очаківське бюро правової допомоги» Валерія Тарасенко та начальник відділу Очаківської міськрайонної філії Миколаївського обласного центру зайнятості Інна Ваврик, здійснили виїзний прийом до села Солончаки Очаківського району. Валерія Тарасенко ознайомила присутніх з діяльністю Очаківського бюро правової допомоги, роз'яснила що таке первинна та вторинна правова допомога, категорії клієнтів, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, порядок її отримання тощо.

28 вересня Новоодеське бюро правової допомоги у складі начальника відділу Андрія Склярова та головного спеціаліста Молчанова Дмитра долучились до заходу волонтерського руху ГО "NO HUB" до Дня міста Нова Одеса. В ході заходу працівниками поширювались буклети для дітей - "Твої права - твій захист", для дорослих - "Порядок надання БВПД". Крім того були представлені буклети: "Багатодітна сім'я", "Безпечне донорство крові", "Право на реабілітацію у санаторно-курортних закладах", "Психологічна допомога та спсихологічна реабілітація для учасників АТО та революції гідності" та інші.

30 вересня 2019 року головний спеціаліст відділу «Березанське бюро правової допомоги» Миколаївський місцевий центр з надання БВПД Олена Новиченко-Дель взяла участь у правовому навчанні для державних службовців, що проводилося в приміщенні Березанської районної державної адміністрації Миколаївської області.

30 вересня 2019 року начальник відділу «Березанське бюро правової допомоги» Людмила Бенедюк здійснила прийом громадян в дистанційному пункті доступу до безоплатної правової допомоги - Лиманівському старостинському окрузі Березанської селищної ради Миколаївської області в с. Лимани. Під час прийому за консультаціями звернулося двоє громадян з питань: оформлення документів на земельну ділянку для ведення особистого селянського господарства; звернення до суду в порядку цивільного судочинства щодо стягнення заробітної плати та порядку отримання безоплатної правової допомоги.

Очаківське бюро правової допомоги також продовжує співпрацю з органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Так, працівниками Бюро було проведено тематичні зустрічі щодо протидії гендерної дискримінації, торгівлі людьми та домашньому насильству.

На базі Очаківської міської бібліотеки відбулась робота зустріч під назвою «Право на звернення та доступу до публічної інформації та контроль за їх дотриманням з боку Омбудсмена», за участі заступника директора Миколаївського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Ольги Василенко, начальника відділу «Очаківське бюро правової допомоги» Валерії Тарасенко та партнерів.

Приклади кращих практик діяльності Вознесенського МЦ з НБВПД

В III кварталі 2019 року фахівцями Вознесенського МЦ з НБВПД було проведено 13 робочих зустрічей з керівниками та представниками сільських рад з метою роз'яснення доцільності прийняття Програми правової освіти громад.

У III кварталі 2019 року працівниками Вознесенського МЦ з НБВПД та структурних відділів бюро правової допомоги було проведено 20 спільних заходів з Державною службою зайнятості, що знаходяться на території обслуговування центру правової допомоги. Це були лекції для безробітних на теми: «Легальна та не легальна зайнятість», «Колективний та трудовий договір», «Протидія торгівлі людьми»; «ВПО, як пільгова категорія» та інші.

У III кварталі 2019 року працівниками Вознесенського МЦ з НБВПД та структурних відділів бюро правової допомоги було проведено низку заходів, спрямованих на запобігання випадкам домашнього насильства та дискримінації за ознакою статі, торгівлі людьми. Студентам Первомайського політехнічного інституту та Вознесенського коледжу МНАУ роз'яснено правила спілкування з поліцією, заходи запобігання випадкам домашнього насилля та дискримінації за ознакою статі.

У III кварталі 2019 року працівниками Вознесенського МЦ з НБВПД та структурних відділів бюро правової допомоги проведені уроки права для школярів різного віку на тему «StopBullying». Обговорювали основні поняття теми та механізми протидії цьому явищу, порядок відповідальності, права дитини та куди звертатись у випадку знущань. По завершенню уроків «StopBullying» учні створювали плакати «Зона без боулінгу» та розміщували їх на території шкіл.

[1.2.] Створення ефективної системи управління правовими знаннями та розвиток людського потенціалу правничої спільноти та партнерських мереж системи БПД

Приклади кращих практик діяльності Регіонального центру з НБВПД

04 липня 2019 року директор Регіонального центру Наталія Гнатуша провела чергову інтерактивну лекцію для клієнтів пробації на тему: «Забезпечення прав засуджених», в якій взяли участь засуджені, які перебувають на обліку в Пробація України - Миколаївська область.

12 липня 2019 року начальник відділу Регіонального центру Олена Сергійчук взяла участь у звітуванні про роботу протягом I півріччя 2019 року органів пробації Миколаївської області, де мала змогу висвітлити аспекти взаємодії системи безоплатної правової допомоги з партнерами в частині проведення спільної правопросвітницької роботи та співпраці в рамках проекту "Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні злочину".

01 серпня 2019 року начальник відділу Регіонального центру Олексій Костенко спільно з представниками ГО "Пенітенціарна ініціатива" провів інформаційний семінар для засуджених, які відбувають покарання у ДУ Снігурівська виправна колонія - 5.

06 серпня 2019 року директорка Регіонального центру Наталія Гнатуша провела чергову інтерактивну лекцію для клієнтів пробації на тему: «Забезпечення прав засуджених», в якій взяли участь особи, які перебувають на обліку в Пробації України - Миколаївської області.

30 серпня 2019 року директорка Регіонального центру Наталія Гнатуша взяла участь у робочій зустрічі з представниками Пробації України - Миколаївської області та ГО "Пенітенціарна ініціатива", предметом якої стало підведення проміжних підсумків співпраці у сфері інформування осіб, які перебувають на обліку в органах пробації, зокрема в частині права на безоплатну правову допомогу, можливостей захисту їх прав та законних інтересів.

04 вересня 2019 року між Регіональним центром (директорка центру Наталія Гнатуша) та Миколаївською обласною філією благодійної організації "Легалайф-Україна" (директорка філії Вікторія Сахненко) підписано меморандум про взаємне співробітництво, головною метою якого є розвиток правової спроможності представників ключових груп населення на рівні Миколаївської області.

Приклади кращих практик діяльності Миколаївського МЦ з НБВПД

Протягом III кварталу підписано 4 меморандуми про співпрацю. Центр та бюро правової допомоги постійно приймають участь у сесіях міських/сільських/селищних рад з метою інформування про діяльність Центру та бюро, а також про систему БВПД. Постійно ведеться тісна співпраця з громадськими організаціями та органами місцевого самоврядування.

11 липня Вікторія Царьова прийняла участь у неформальній зустрічі "Скарбничка інклюзивного досвіду", яка проходила в Центральній міській бібліотеці імені М.Кропивницького за впровадженням проекту "Право на повноцінне життя особливих дітей Миколаївщини та їхніх родин". Під час заходу відбулися дискусії, обговорення практичного досвіду, перегляд уривків з документального фільму «Право на повноцінне життя», створеного під час реалізації проекту. Дуже щирими та зворушливими були виступи учасників документального телепроекту «Особливі діти. Право на повноцінне життя». Не залишились осторонь і матері особливих дітей.

Об вересня 2019 року фахівцем Миколаївський місцевий центр з надання БВПД Іваном Мокряком проведено виїзний прийом громадян до Ольшанської селищної ради Миколаївського району. Під час прийому було надано консультації з правових питань, щодо приватизації житла, опіки над батьками, надання соціальних послуг, приватизації квартири, тощо

16 вересня 2019 року начальник відділу «Очаківське бюро правової допомоги» Валерія Тарасенко здійснила прийом осіб засуджених до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі які перебувають на обліку в Очаківському міськрайонному секторі філії Державної установи «Центр пробації» Миколаївської області Пробація України - Миколаївська область.

30 вересня 2019 року головний спеціаліст відділу «Березанське бюро правової допомоги» Миколаївський місцевий центр з надання БВПД Олена Новиченко-Дель взяла участь у правовому навчанні для державних службовців, що проводилося в приміщенні Березанської районної державної адміністрації Миколаївської області. Олена виступила з питанням: «Оскарження рішення щодо скорочення чисельності працівників» та розповіла державним службовцям про процедуру проведення скорочення працівників на підприємстві.

На базі Очаківської міської бібліотеки відбулась робота зустріч під назвою «Право на звернення та доступу до публічної інформації та контроль за їх дотриманням з боку Омбудсману. На заході розглядали наступні питання: як відрізнити запит на публічну інформацію від звернення; основні помилки органів під час надання відповідей на звернення та запити; адміністративна відповідальність за порушення ЗУ "Про доступ до публічної інформації" та ЗУ "Про звернення громадян" тощо.

Приклади кращих практик діяльності Вознесенського МЦ з НБВПД

Протягом III кварталу 2019 року працівники Вознесенського МЦ з НБВПД та структурних відділів бюро правової допомоги прийняли участь у 12 засіданнях та зборах представників ОМС та ГО, де розглянуто основні задачі системи надання безоплатної правової допомоги, повідомлено про Програму правової освіти громад, підписано три нових меморандум про співпрацю.

[1.3.] Децентралізація системи БПД

Приклади кращих практик діяльності Регіонального центру з НБВПД

19 серпня 2019 року заступник директора Регіонального центру Євген Мороховець взяв участь у засіданні круглого столу на тему «Права та можливості осіб з інвалідністю відповідно до чинного законодавства», проведення якого було ініційовано Управлінням містобудування та архітектури Миколаївської облдержадміністрації та громадською організацією «Миколаївська обласна організація Всеукраїнської організації «Союз осіб з інвалідністю України». В ході заходу спільно з партнерами обговорили питання захисту прав і законних інтересів осіб з інвалідністю за допомогою системи безоплатної правової допомоги, зокрема - можливості адресної правової допомоги.

Приклади кращих практик діяльності Миколаївського МЦ з НБВПД

У III кварталі 2019 р. було проведено 4 правових навчання з різноманітних питань з метою підвищення кваліфікації, контролю за діяльністю, а також для покращення роботи та усунення недоліків. Із працівниками бюро правової допомоги проходять навчання щодо надання правових інформацій та консультацій, здійснюються обговорення найбільш проблемних питань при консультуванні та представництві інтересів клієнтів, складення документів процесуального характеру за зверненням суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу після прийняття рішення про надання такої допомоги. Протягом III кварталу здійснено 4 виїзних моніторингових перевірки діяльності бюро правової допомоги.

Приклади кращих практик діяльності Вознесенського МЦ з НБВПД

В III кварталі 2019 року спеціалісти Вознесенського МЦ з НБВПД та структурних відділів бюро правової допомоги провели низку заходів з інформування громадян стосовно системи безоплатної правової допомоги та змін у законодавстві шляхом розповсюдження інформаційних матеріалів з правовими консультаціями, надання правових консультацій та проведення лекцій на різні теми в установах виконання покарань, філіях центру пробації, установах для осіб, які належать до основних соціальних та демографічних груп населення.

[1.4.] Розбудова комплексної інформаційно – аналітичної системи забезпечення надання безоплатної правової допомоги (КІАС) та впровадження інших новітніх інформаційних технологій

Приклади кращих практик діяльності Регіонального центру з НБВПД

Протягом III кварталу 2019 року надано до перевірки 1141 актів, оплачено 1645 актів на загальну суму 3 605 266,32 тис. грн.

Приклади кращих практик діяльності Миколаївського МЦ з НБВПД

Щомісяця проводиться аналітика розподілу справ між адвокатами, аналітика прийнятих актів та виплачених коштів адвокатам.

З метою належного функціонування та наповнення системи КІАС було внесено пропозиції щодо включення до системи КІАС відомостей про працівників центру та бюро правової допомоги, які здійснюють представництво інтересів осіб в судах.

Приклади кращих практик діяльності Вознесенського МЦ з НБВПД

Щомісяця проводиться аналітика розподілу справ між адвокатами, аналітика прийнятих актів та виплачених коштів адвокатам.

З метою належного функціонування та наповнення системи КІАС було внесено пропозиції щодо включення до системи КІАС відомостей про працівників центру та бюро правової допомоги, які здійснюють представництво інтересів осіб в судах.

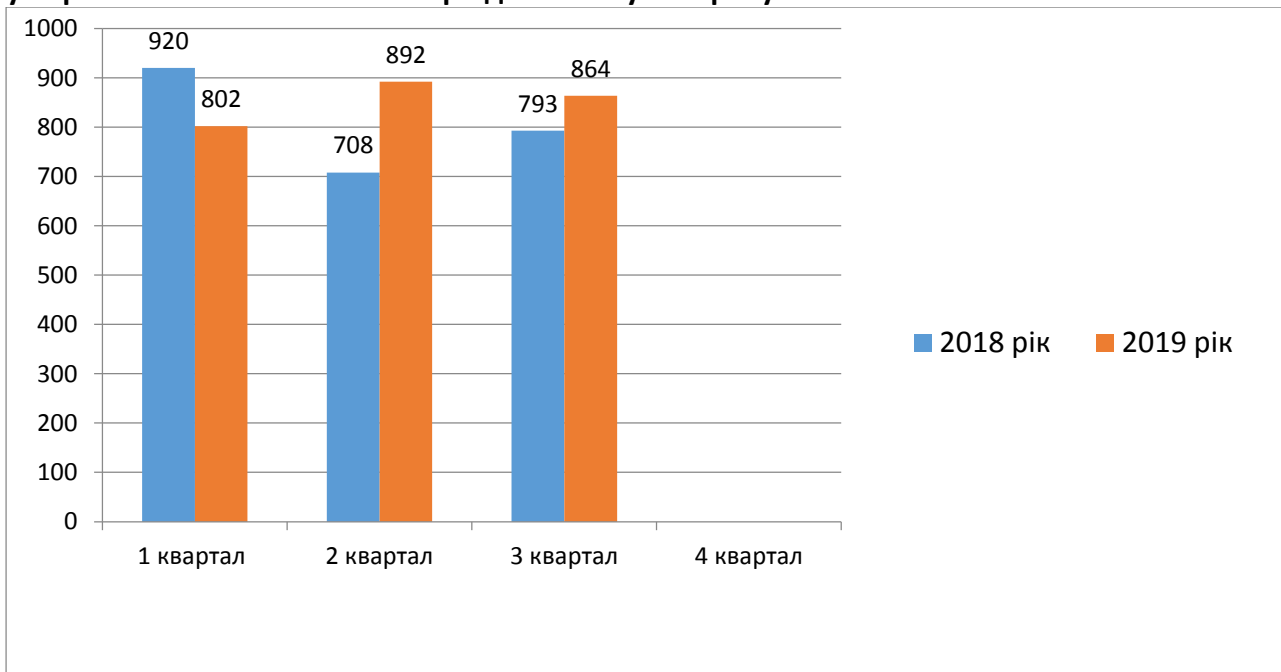
Розділ II. Результативні показники діяльності

[2.1] Результативні показники діяльності Регіонального центру

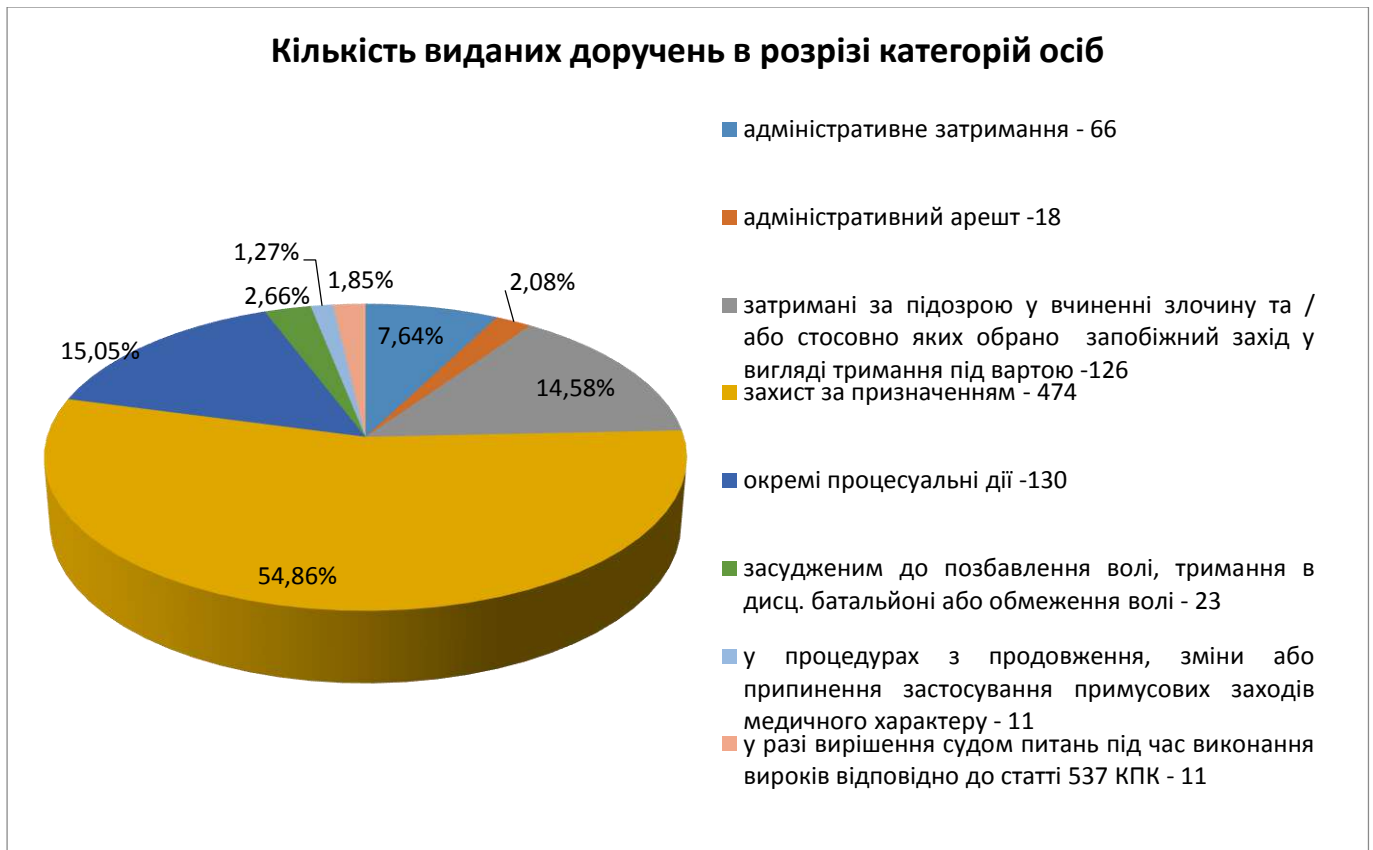
За оперативною інформацією з 01 липня по 30 вересня 2019 року Регіональним центром з надання БВПД у Миколаївській області видано **864** доручення адвокатам для надання БВПД, у тому числі:

- 66 – особам, до яких застосовано адміністративне затримання;
- 18 – особам, до яких застосовано адміністративний арешт;
- 126 – особам, затриманим за підозрою у вчиненні злочину та / або стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою;
- 474 – для здійснення захисту за призначенням;
- 130 – для участі у проведенні окремих процесуальних дій у кримінальних провадженнях;
- 11 – у процедурах з продовження, зміни або припинення застосування примусових заходів медичного характеру;
- 0 – у процедурах, пов'язаних з видачею особи (екстрадицією);
- 16 – у разі вирішення судом питань під час виконання вироків відповідно до статті 537 КПК;
- 23 – особам, засудженим до покарання у вигляді позбавлення волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або обмеження волі.

Діаграма 1. Стовпчаста діаграма по кількості виданих доручень поквартально за звітний період у порівнянні з аналогічними періодами минулого року.

Діаграма 2. Кругова діаграма по розподілу осіб за звітний період.

Таблиця 1. Інформація щодо кількості виданих доручень адвокатам для надання БВПД в розрізі категорій осіб

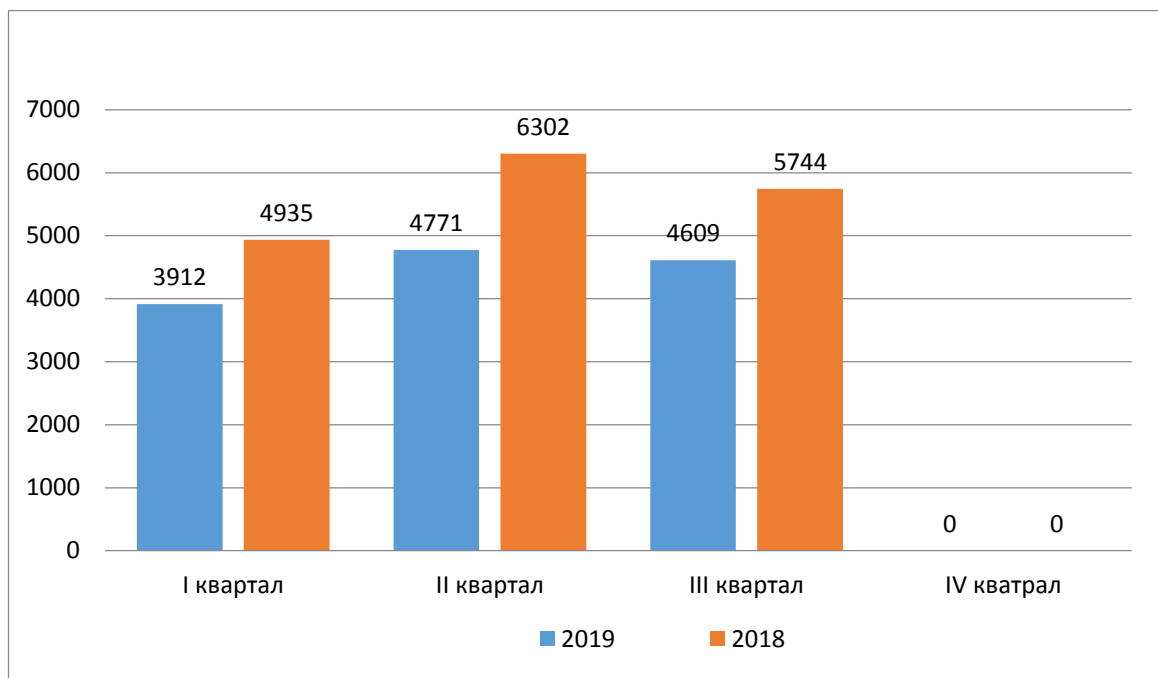
№ з/п	Надання БВПД по категоріям осіб	Кількість виданих доручень				Разом за рік
		I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	
1	Особам, до яких застосовано адміністративне затримання	65	100	66		231
2	Особам, до яких застосовано адміністративний арешт	9	14	18		41
3	Особам, затриманим за підозрою у вчиненні злочину та / або стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою	138	127	126		391
4	Для здійснення захисту за призначенням	470	517	474		1461
5	Для участі у проведенні окремих процесуальних дій у кримінальних провадженнях	86	94	130		310
6	У процедурах з продовження, зміни або припинення застосування примусових заходів медичного характеру	18	13	11		42
7	У процедурах, пов'язаних з видачею особи (екстрадицією)	0	0	0		0
8	У разі вирішення судом питань під час виконання вироків відповідно до статті 537 КПК	1	11	16		28
9	Особам, засудженим до покарання у вигляді позбавлення волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або обмеження волі	15	16	23		54
Разом за всіма категоріями осіб		802	892	864		2558

[2.2] Результативні показники діяльності місцевих центрів

За період з 01.07.2019 по 30.09.2019 року місцевими центрами з надання БВПД в регіоні, в тому числі бюро правової допомоги, що є їх відокремленими структурними підрозділами, було зареєстровано 4609 звернень клієнтів, 3972 особам було надано правову консультацію, 6372 написали письмову заяву про надання БВПД.

В результаті розгляду письмових заяв про надання БВПД, було прийнято рішення про надання БВПД по 601 зверненню та надано 263 доручень адвокатам та 337 доручень штатним працівникам (представництво клієнта в суді або оформлення процесуальних документів). По 28 письмовим зверненням було надано відмову у наданні БВПД.

- **Діаграма 3. Стовпчаста діаграма щодо поквартальної кількості зареєстрованих звернень клієнтів за звітний період поточного з наростаючим підсумком у порівнянні з аналогічними кварталами минулого року.**

- **Діаграма 4. Кругова діаграма з даними щодо розподілу розглянутих звернень клієнтів за звітний період з наростаючим підсумком в розрізі МЦ.**

Таблиця 2. Інформація щодо кількості зареєстрованих звернень клієнтів в розрізі МЦ

№ з/п	Перелік місцевих центрів	Кількість зареєстрованих звернень				
		I квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал	Разом за рік
1	Миколаївський ММЦ	2104	3079	3148		
2	Вознесенський МЦ	1808	1692	1461		
3	Разом за всіма місцевими центрами	3912	4771	4609		

Таблиця 3. Інформація щодо результатів розгляду звернень клієнтів в розрізі МЦ за III кварталом 2019 року.

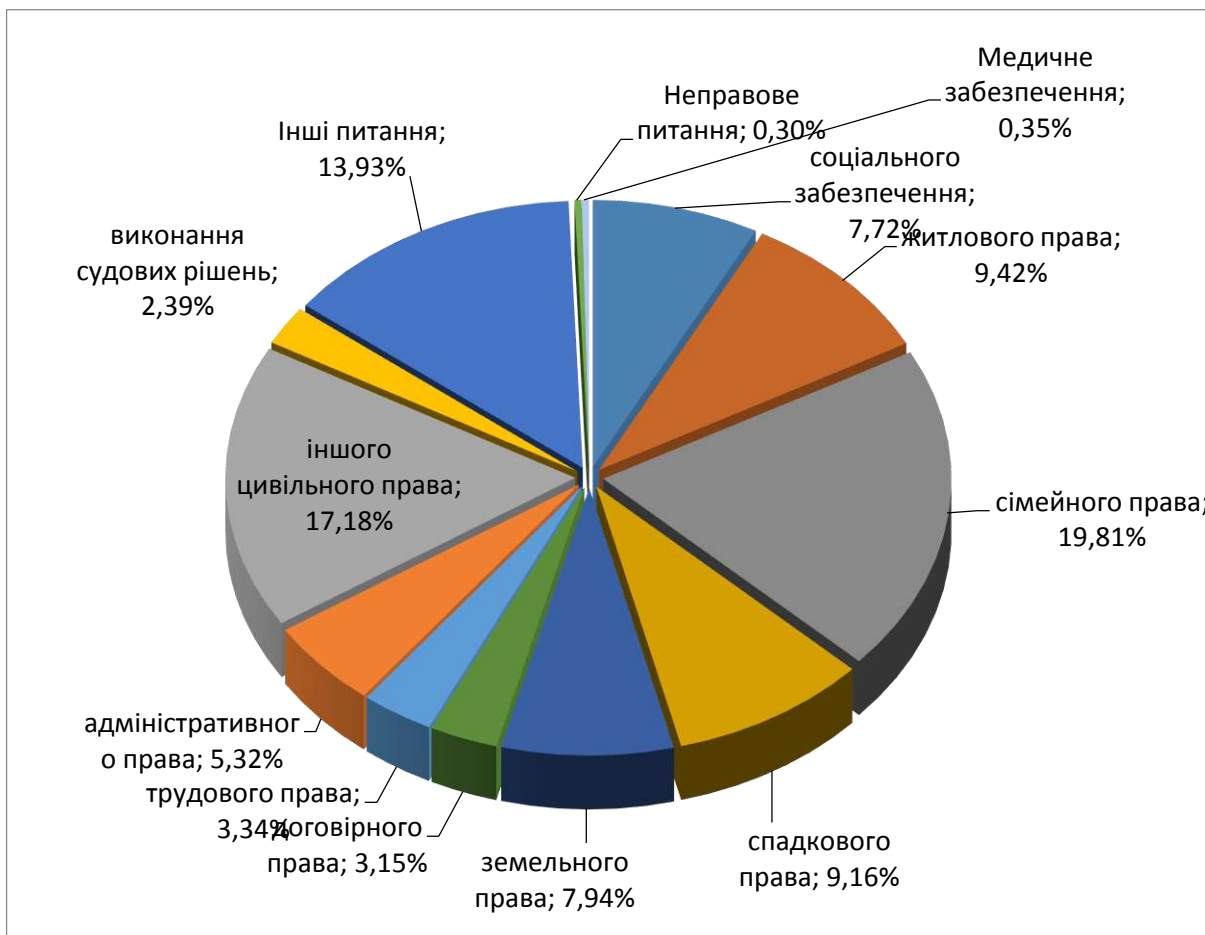
№ з/п	Перелік місцевих центрів	Кількість зареєстрованих звернень	Кількість наданих правових консультацій	Кількість отриманих письмових звернень про надання БВПД	Кількість рішень про надання БВПД	Кількість виданих доручень надання БВПД адвокатам/ штатним юристам
1	Миколаївський МЦ	3148	2701	447	421	208/212
2	Вознесенський МЦ	1461	1271	190	180	55/125
3.	Разом	4609	3972	637	601	263/337

Поквартальну інформацію щодо розподілу кількості опрацьованих звернень клієнтів за предметом звернення в розрізі місцевих центрів дивись у Таблиці 4.

Таблиця 4. Інформація щодо розподілу кількості опрацьованих звернень за категоріями питань звернення

№ з/п	Категорія питань звернення	Кількість опрацьованих звернень				
		I квартал	II квартал	III квартал		Разом за рік
1	соціального забезпечення	283	433	356		
2	житлового права	394	393	434		
3	сімейного права	731	856	913		
4	спадкового права	304	376	422		
5	земельного права	210	322	366		
6	договірному права	282	304	145		
7	трудового права	205	244	154		
8	адміністративного права	119	223	245		
9	іншого цивільного права	757	876	792		
10	виконання судових рішень	93	93	110		
11	Інші питання	489	606	642		
12	Неправове питання	24	17	14		
13	Медичне забезпечення	0	28	16		
	Разом	3891	4771	4609		

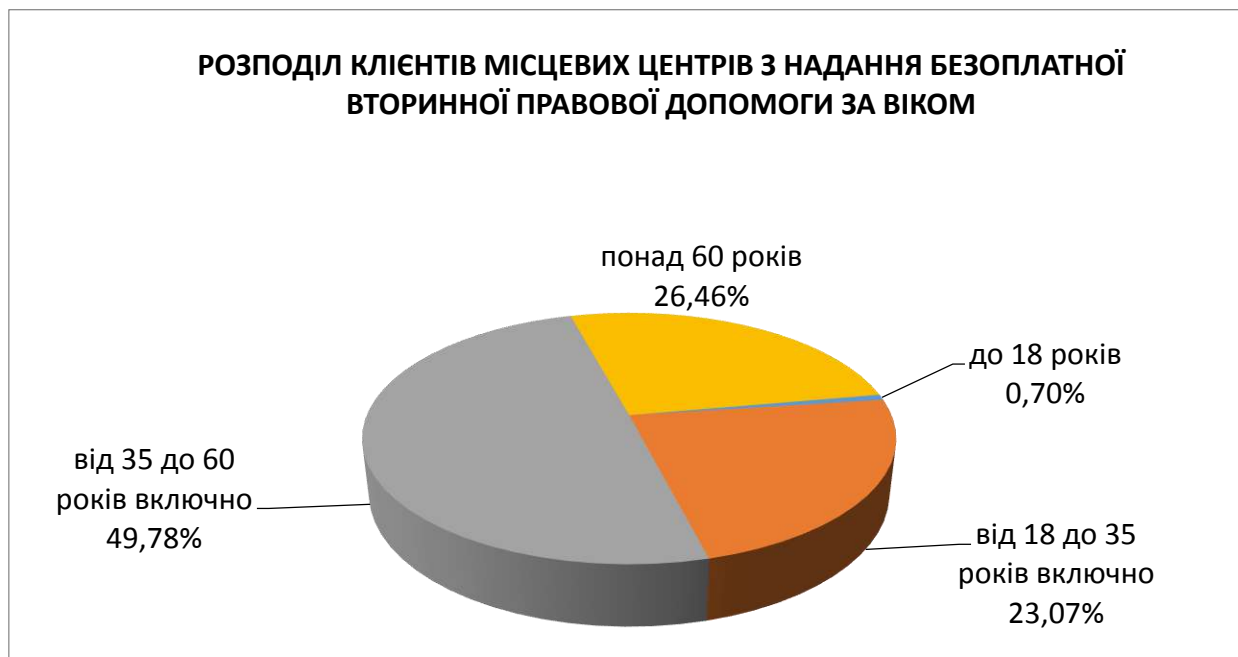
- **Діаграма 5. Кругова діаграма по розподілу клієнтів за звітний період з наростаючим підсумком за категорією питань.**

- **Діаграма 6. Розподіл клієнтів за статтю**

- **Діаграма 7. Розподіл клієнтів за віком**

Щодо клієнтів, яким було надано БВПД, то протягом III кварталу 2019 року найбільше позитивних рішень було прийнято по:

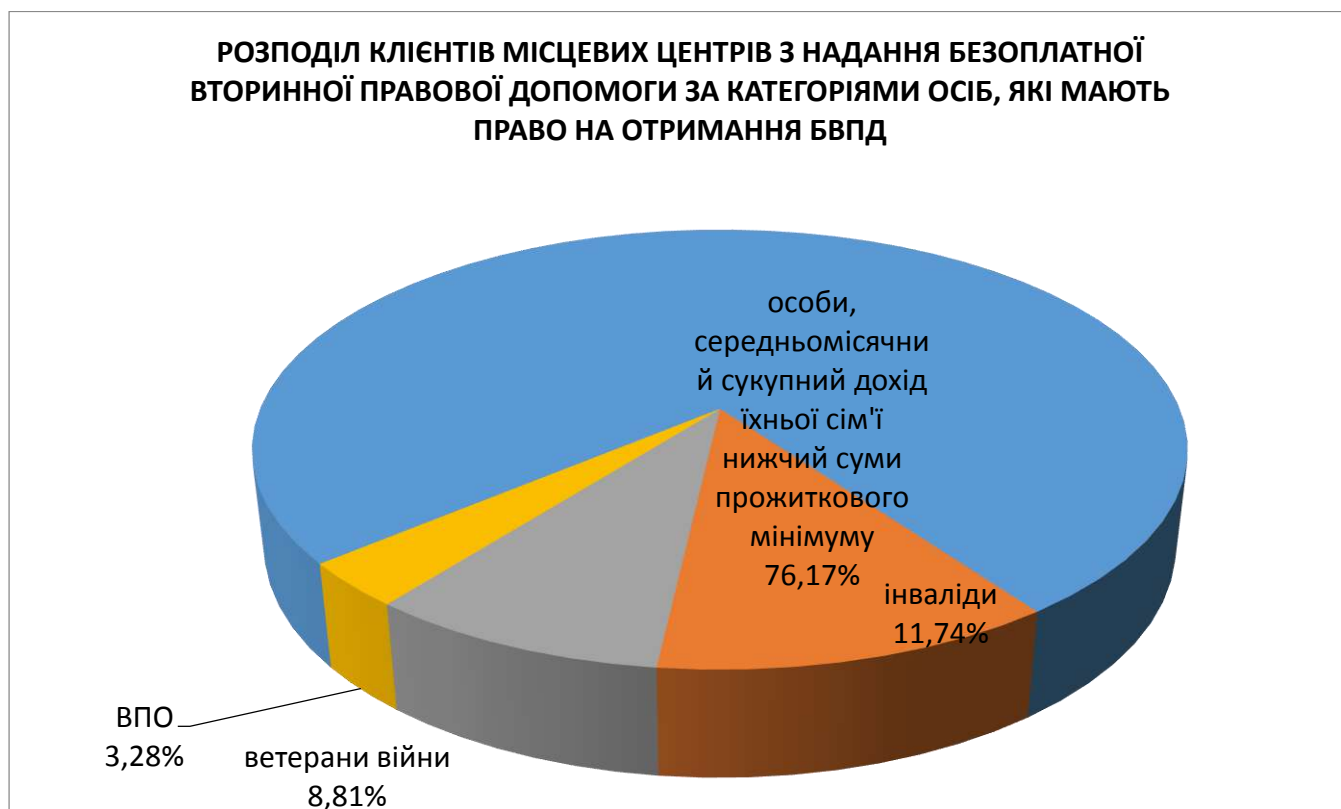
малозабезпеченим особам (середньомісячний дохід не перевищує двох розмірів прожиткового мінімуму) 441

по інвалідам 68

ветеранам війни 51

внутрішньопереміщені особи 19

- **Діаграма 8. Розподіл клієнтів за статтю, яким було надано БВПД, за категорією осіб**

Крім цього, місцевими центрами, в тому числі бюро правової допомоги, протягом III кварталу 2019 року було:

- здійснено 59 виїздів мобільних пунктів та забезпечено діяльність 172 дистанційних пунктів доступу до безоплатної правової допомоги;
- загальна кількість осіб, яка звернулася за отриманням консультації та роз'яснень з правових питань під час виїздів мобільних та діяльності дистанційних консультаційних пунктів склала 692 осіб;
- надано методичну допомогу 82 органам місцевого самоврядування та установам - провайдерам БПД (громадським організаціям, волонтерським рухам, юридичним особам приватного права), з якими налагоджено співпрацю щодо надання безоплатної правової допомоги;
- розміщено у ЗМІ 289 інформаційних матеріалів з питань надання БВПД;
- проведено 448 правопросвітницьких заходів;
- надано 285 клієнтам доступ до електронних сервісів Мін'юсту.

Поквартальну інформацію щодо зазначених показників діяльності в розрізі місцевих центрів дивись у таблицях 5-9.

Таблиця 5. Інформація щодо кількості здійснених виїздів мобільних та функціонуючих дистанційних пунктів доступу до БПД в розрізі МЦ

№ з/п	Перелік місцевих центрів	Загальна кількість виїздів мобільних та діючих дистанційних пунктів доступу до БПД/кількість осіб, що скористалися їх послугами				
		I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	Разом за рік
1	Миколаївський МЦ	26/160	24/77	49/557		
2	Вознесеньський МЦ	24/29	3/85	10/135		
3	Разом по регіону	50/189	27/162	59/692		

Таблиця 6. Інформація щодо кількості випадків надання методичної допомоги органам місцевого самоврядування та установам - провайдерам БПД, з якими налагоджено співпрацю щодо надання безоплатної правової допомоги в розрізі МЦ

№ з/п	Перелік місцевих центрів	Кількість ОМС, яким надано методичну допомогу, та установ - провайдерів БПД, з якими налагоджено співпрацю				
		I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	Разом за рік
1	Перший ММЦ	38	31	70		
2	Вознесеньський МЦ	35	10	12		
3	Разом по регіону	73	41	82		

Таблиця 7. Інформація щодо кількості розміщених у ЗМІ інформаційних матеріалів з питань надання БВПД (за даними медіа - звіту)

№ з/п	Перелік місцевих центрів	Кількість інформаційних матеріалів, розміщених у ЗМІ				
		I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	Разом за рік
1	Перший ММЦ	167	189	247		
2	Вознесенський МЦ	67	51	42		
3.	Разом по регіону	234	240	289		

Таблиця 8. Інформація щодо кількості проведених право просвітницьких заходів в розрізі МЦ

№ з/п	Перелік місцевих центрів	Кількість проведених право просвітницьких заходів				
		I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	Разом за рік
1	Миколаївський МЦ	134	174	209		
2	Вознесенський МЦ	231	230	239		
3	Разом по регіону	365	404	448		

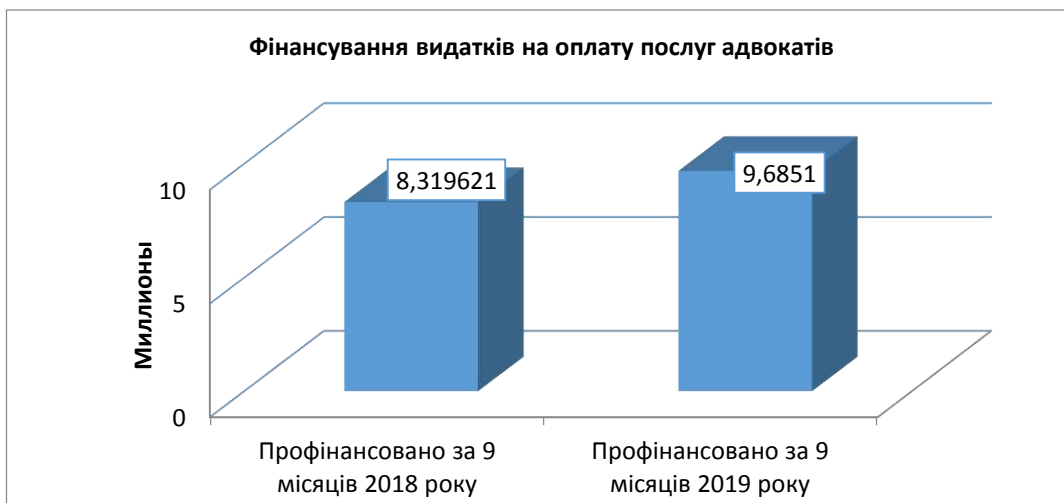
Таблиця 9. Інформація щодо кількості клієнтів, яким надано доступ до електронних сервісів Мін'юсту

№ з/п	Перелік місцевих центрів	Кількість клієнтів, яким надано доступ до електронних сервісів Мін'юсту				
		I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	Разом за рік
1	Миколаївський МЦ	86	165	175		
2	Вознесенський МЦ	149	141	110		
3	Разом по регіону	243	306	285		

Розділ III. Оплата послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу.

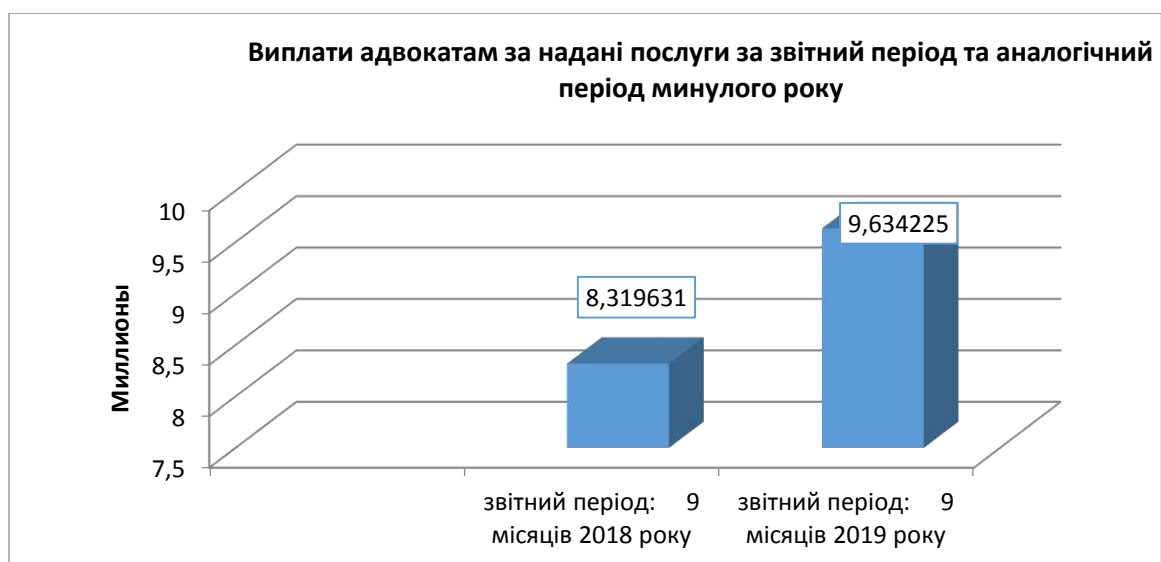
З 01.01.2019 по 30.09.2019 року центри з надання БВПД були фактично профінансовані на 10 065,76 тис. грн. за бюджетною програмою КПКВК 3603020 «Забезпечення формування та функціонування системи безоплатної правової допомоги», що становить 100 % від передбачених кошторисом видатків на даний період, та на 9 685,10 тис. грн. за бюджетною програмою КПКВК 3603030 «Оплата послуг та відшкодування витрат адвокатів з надання БВПД», що становить 100 % від передбачених кошторисом видатків на даний період.

- **Діаграма 9. Стовпчаста діаграма співвідношення фактичного фінансування видатків на оплату послуг адвокатів за звітний період по регіону з наростаючим підсумком до фінансування за аналогічний період минулого року в порівнянні з кошторисом на поточний рік.**

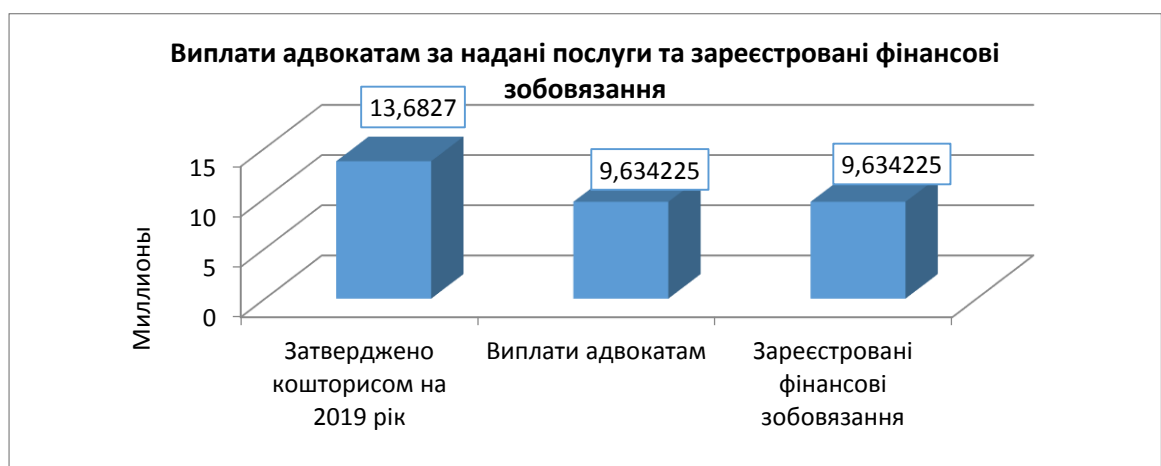

З 01.01.2019 по 30.09.2019 року касові видатки на оплату послуг адвокатів за надання БВПД в Миколаївській області становили 9 634 225,30 грн. Обсяг зареєстрованих фінансових зобов'язань за надані послуги адвокатів станом на 01.10.2019 року становив 9 634 225,30 грн. Кредиторська заборгованість перед адвокатами на кінець звітної періоду відсутня.

- **Діаграма 10.** Стовпчаста діаграма співвідношення касових видатків на оплату послуг адвокатів за звітний період поточного року з наростаючим підсумком до касових видатків за аналогічний період минулого року в порівнянні з касовими видатками за весь минулий рік.

- **Діаграма 11.** Стовпчаста діаграма співвідношення касових видатків на оплату послуг адвокатів та зареєстрованих фінансових зобов'язань за звітний період поточного року по регіону з наростаючим підсумком до річного кошторису на поточний рік.

Так, з 1 січня по 30 вересня 2019 року касові видатки на оплату послуг адвокатів за надання БВПД у Миколаївській області становлять 9 634 225,30 грн., з них по дорученням по кримінальним провадженням – 7 938 441,61 грн., що становить приблизно 82,4 % від загальних касових видатків по даній бюджетній програмі, а по дорученням по цивільно-адміністративним справам – 1 695 783,69 грн. – приблизно 17,60 % відповідно.

За відповідний період 2018 року касові видатки на оплату послуг адвокатів по дорученням по кримінальним провадженням становили 7 120 604,03 грн., що становить приблизно 85,59% від загальних касових видатків по даній бюджетній програмі, а по дорученням по цивільно-адміністративним справам – 1 199 027,33 грн. – приблизно 14,41% відповідно.

Поквартальна інформація щодо розподілу видатків на оплату послуг адвокатів в розрізі категорій осіб по кримінальним провадженням та цивільно-адміністративним справам відображена в Таблиці 9.

Таблиця 9. Поквартальна інформація щодо розподілу видатків на оплату послуг адвокатів в розрізі категорій осіб по кримінальним провадженням та цивільно-адміністративним справам

№ з/п	Категорії осіб	Сума видатків на оплату послуг адвокатів, тис. грн				
		I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	Разом за рік
1	Захист за призначенням	811,83	2462,80	2671,25		5945,88
2	Залучення до окремої процесуальної дії	12,31	54,37	86,04		152,72
3	Адміністративне затримання/адміністративний арешт	25,00	71,80	120,1		216,90
4	Кримінальне затримання/тримання під вартою	187,36	672,80	649,53		1509,69
5	Засудженим до покарання у вигляді позбавлення волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців	18,11	15,22	46,18		79,51
6	ПЗМХ, питання екстрадиції, питання виконання вироків	6,67	8,67	18,4		33,74
7	Цивільні/адміністративні справи (особам, зазначеним у пунктах 1,2,8-12 статті 14 ЗУ "Про БПД", місцеві центри)	267,43	561,37	866,98		1695,78
8	Видатки на оплату послуг перекладачів					
9	Разом	1328,71	3847,03	4458,48		9634,22

(Звіт зроблено за відповідними матеріалами, наданими працівниками місцевих центрів)